

schoolvoorbeeld

‘Burgerschap gaat verder dan het schoolplein’

Een levendige school in een bruisende wijk; de Islamitische basisschool Al Jawhara ligt in de Amsterdamse wijk Oost. De directrice, Hakima El Ghannouti, is al even bevlogen en energiek. “De burgerschapsopdracht vanuit de overheid lukt ons zeker. De vertaalslag naar de buitenwereld, dát is een uitdaging. En niet alleen voor ons.”

Door: Miriam Bruinooge

Vreedzame school

“Voor veel basisscholen ligt er een burgerschapsopdracht sinds 2006. Als Islamitische school kregen

wij die opdracht al iets eerder, namelijk in 2004. De integratie van Islamitische kinderen hield menig een bezig. Voldoen aan die

vraag was voor ons evenwel geen grote stap. De basiswaarden, begrip en respect voor anderen en verschillende culturen en aandacht voor democratische beginselen kregen al veel aandacht bij ons. We vieren bijvoorbeeld geen Sinterklaas of Kerst, maar we besteden wel aandacht aan deze feesten en hun achtergrond. Ook de democratische basis leggen we uit. Wat Prinsjesdag is bijvoorbeeld, en ook gaan we dieper in op het politieke stelsel in Nederland. Hoe een wet tot stand komt krijgen onze leerlingen goed

“Respectvol omgaan met elkaar zit diep in ons DNA.”

fotografie Hans Slegers

uitegelegd. Dat deden we allemaal al, toen we op de methode van de Vreedzame School stuitten. We wisten meteen: dat zoeken we. Het sluit goed aan bij onze Islamitische achtergrond, bij wat we willen én bij wat aan ons gevraagd wordt.”

Gemeenschap

“Samen doen. Dat is het hart van onze filosofie op school, en van de Vreedzame School. De school is een leefgemeenschap, waarin kinderen zich gehoord en gezien voelen, een stem krijgen, en waarin ze leren samen beslissingen te nemen en conflicten op te lossen. In de bovenbouw leren we de kinderen ook debatteren, zodat ze leren respect te tonen als ze tegenover iemand staan met andere ideeën. Samen doen, dat betekent voor ons ook activiteiten ontplooiën met andere scholen. En uitstapjes maken naar musea, bijvoorbeeld. Het verzetsmuseum, het scheepvaartmuseum: we slaan niks over. Studenten van de UvA komen bij ons lesgeven over sterrenkunde, en ze nodigen de leerlingen en hun ouders uit voor sterrenkijkavonden. En ook in onze eigen wijk zijn we actief. Kinderen voelen zich verantwoordelijk voor elkaar en voor de gemeenschap, en staan open voor de verschillen tussen mensen. We trekken de wijk in, onderzoeken de geschiedenis van de wijk, gaan langs bij mensen en leggen contact.”

Uitdaging

“Voordat ik directrice werd, stond ik voor de klas. Eén van de momenten die ik me zeer helder herinner was een gesprekje met een van onze leerlingen. Hij zocht

tijdens conflicten met andere leerlingen altijd zijn toevlucht tot een hardhandige confrontatie. Ik nam hem op een dag apart, na zo’n vechtpartij, en ik vroeg hem: “*Snap je dan niet wat we hier proberen te doen, wat we je willen leren?*” Hij keek me aan en zei: “*Oh, ik snap het wel juffrouw, maar de wereld daarbuiten begrijpt het niet.*” Ik denk daar nóg wel eens aan. Daar zit namelijk een belangrijk pijnpunt. Deze school is een veilige, open, vreedzame, respectvolle omgeving voor kinderen. Maar zodra ze van het schoolplein komen, gelden er blijkbaar andere wetten. En daar kunnen we niet onze ogen voor sluiten. Dáár ligt de echte uitdaging.”

Aansluiting

“Het fundament dat we hier leggen is sterk. Iedereen in de staf weet wat het belang is van een goede voorbereiding op de maatschappij. Het klimaat op onze school is bijzonder goed, dat horen we van iedereen die hier komt. Respectvol omgaan met elkaar zit diep in ons DNA. Maar op een goed moment gaan leerlingen van onze school door naar de volgende fase. En die overgang, en het doorzetten van deze lijn, dat verdient wat mij betreft nog wel wat meer aandacht. Ik geloof niet dat er op het voortgezet onderwijs dezelfde focus is voor burgerschapstraining als op de basisscholen. Terwijl dat wel belangrijk is, zeker omdat leerlingen in een andere fase terechtkomen wat persoonlijke groei betreft. Ze worden individueler, ontwikkelen een eigen mening, willen zich laten gelden. En ze zijn lastiger aan te spreken. Waar ik vandaan kom

in Marokko, is het heel normaal dat ouderen zich met de kinderen bemoeien. De toon is vriendelijk, en de kinderen luisteren. Hier kent bijna niemand elkaar, dus als je jongeren aanspreekt is het al anders. Mensen zijn wat bevreesd, jongeren weten dat en dat staat een oplossing vaak in de weg. Ik denk dat we als samenleving een verantwoordelijkheid hebben hier. Ouders, sportclubs, politie, buurtteams – iedereen kan bijdragen.”

Twee kanten

“Volwassenen hebben een voorbeeldfunctie. Dat weet iedereen. Wat wij doen, hoe wij elkaar en de kinderen behandelen – dat doet er toe. Dat geldt niet alleen voor ons als onderwijsprofessionals. Het geldt voor iedereen. Het klinkt misschien logisch, maar in de praktijk gaat dit nog wel eens mis. Een jaar of vier geleden kwam een groepje Islamitische jongeren hier vragen of ze stage konden lopen op onze school. Het waren techniekstudenten, dus ik begreep het verzoek in de eerste instantie niet. Wat zouden wij deze jongens kunnen bieden aan leerervaring? Het bleek dat er geen techniekbedrijf in de buurt was dat deze jongens kon of wilde helpen. We hebben ze een stageplek gegeven, uiteraard. Maar ik denk dat hun opleiding en de bedrijven die stagiairs aannemen hier wellicht ook een andere rol in kunnen spelen. Burgerschap gaat ver voorbij het schoolplein, wil ik maar zeggen. Het is de verantwoordelijkheid voor iedereen.”